

ZANIMLJIVOSTI

Ptičja mafija

VANJA STAMENKOVIĆ*

University of Zagreb, Faculty of Science, Botanical garden, Marulićev trg 9a, HR-10000 Zagreb, Croatia

*Autor za dopisivanje / corresponding author: vanja.stamenkovic@biol.pmf.hr

Jasna međunarodno priznata definicija govori što je to botanički vrt, a na popisu osnovnih uvjeta jedan od najvažnijih je da su zbirke dokumentirane i obilježene. U našem Vrtu od osnutka 1889. godine korištene su različite označne pločice, na kojima se u pravilu piše znanstveni naziv porodice i vrste te porijeklo posađenog uzorka. Prve pločice bile su lijepe, oble, izrađene od porculana i ispisivane krasopisom. Kasnije su zamijenjene velikim metalnim i drvenim pločicama, a od šezdesetih godina prošlog stoljeća koristimo aluminijske i plastične pločice na koje su se podatci unosili ručnim utiskivanjem (‘štancanjem’) ili graviranjem. Na stablima i grmovima pločice su ovješene komadom žice, ali na svim ostalim nasadima (na gredicama, na kamenjarama, u klijalištima, u loncima...) pločice su učvršćene na metalni štapić odgovarajuće visine.

Svake godine izrađujemo tisuće novih pločica, ne samo zbog dotrajalosti starih ili zbog uzgoja novih biljaka, već stoga što nam stare pločice redovito nestaju! Ponekad se dogodi da se pločica zagubi ili slomi kod rezidbe grma ili okopavanja gredice, no najveći dio pločica nestaje krađom. Mnoge pločice nalazimo iščupane i pobacane u raznim dijelovima Vrta, daleko od biljaka kojima pripadaju. Pločice na stablima i grmovima često ‘sakupljaju’ posjetitelji kao suvenire, a naši su čuvari nerijetko svjedoci takvom kršenju vrtnoga reda. No, što je s ovima razbacanima? Tko nam radi takvu sabotažu? Krivce poznamo već dulje vrijeme i o njima smo već govorili i pisali, ali čini nam se da slušatelje ili čitatelje ostavljamo u nevjerici. Jer krivac je, naime, vrana!

Autorica fotografije: Ivanka Šljivac

Možda zvuči kao ‘ribička priča’ ili dobar izgovor za naš nemar prema označnim pločicama, no u Vrtu zaista postoji ‘dobro organizirana skupina’ koja redovito otuđuje metal i sabotira naša edukativna nastojanja! Pripadnici su te ‘ozloglašene bande’ pernata, krilata stvorenja! Da malo ublažimo priču i budemo iskreni: vrane zapravo ‘posuđuju’ metalne pločice i štapiće i uglavnom ih ne iznose iz prostora Vrta, samo im mijenjaju nadmorsku visinu. Koriste ih za osnovnu konstrukciju gnijezda, upravo početkom proljeća. Mnoge metalne štapiće s pločicama

jednostavno iščupaju iz zemlje, ali su im preteški da s njima polete pa traže sljedeći komad. Neke ostave malo dalje od mjesta krađe, neke im padnu u letu na drugom kraju Vrta, neke pod stabla na kojima savijaju gnijezdo. Prošle smo godine pri uklanjanju starog i posušenog bora naišli na veliko gnijezdo izgrađeno od mnoštva starih pločica na štapovima koje su pripadale biljkama uzgojenima davnih 1970.-ih! A jedan je par u krađi pločica na klijalištu uhvatila i kamerom mobitela brzinski zabilježila naša vrtlarica Ivanka. Naravno da su se ptice okomile na pločice u loncima koji su ispunjeni rahlom zemljom i stoga lagane za iskopavanje. Pametna vrana je istraživala, motrila naš rad i proključila kako najlakše doći do materijala za konstrukcijsku obnovu gnijezda (usputno rečeno, cijene aluminijske su se utrostručile u zadnjih godinu dana!).

I što nam je činiti? Vrane nam rade kojekakav nered (već smo zbog njih uklonili koševе za smeće koji su nekada stajali pokraj svake klupe u Vrtu) i štetu (čupaju klijance, trgaju izbojke i mlade biljke, krađu jaja drugim pticama pa čak ubijaju i njihove ptiće...), ali im se mora priznati vrhunski inteligencija i organiziranost. Tako smo, unatoč napetim odnosima, ipak s vranama pronašli neku

vrstu suživota. Bilo bi nam drago da ih je daleko manje, no to ćemo postići jedino zajedničkim naporima uprave i posjetitelja u razvrstavanju otpada i smanjenju količine smeća, naročito hrane koja se svakodnevno baca u ogromnim i sramotnim količinama, a koja je „smočnica“ tim inteligentnim pticama iz porodice gavranovki.

Kad smo već kod biologije i ornitologije, spomenimo i druge pripadnike iste porodice: gavran je najveći, no on kod nas nije gradska ptica (ponekad se može čuti graktanje visoko u zraku iznad šumskih dijelova Medvednice). Slijedi također posve crni gaćac, kojega mnogi često brkaju s gavranom: manja ptica, prisutna u nekim dijelovima Zagreba gdje se gnijezdi na visokim stablima poput vrane i stvara veliku buku i nered. Po veličini iza gaćca slijedi spomenuta siva vrana i na kraju je najmanja od svih gavranovki – čavka, ptica upečatljivo svijetlih očiju.

Srećom za Vrt, gaćce i čavke još nismo ugostili, a bitku s vranama nastavljamo: sjajni i vraninom oku zamamni aluminijski štapovi uskoro bi mogli dobiti nekakva sidra ili utege.

Vrt : vrane – 1 : 1!